କିଶନ ଲାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

ବନାମ

ଭାନୱାର ଲାଲ

1954

ମେ 12

[ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟଧିଶ ମେହେର ଚାନ୍ଦ ମହାଜନ , ମୁଖାର୍ଜୀଆ,

ଭିଭିଆନ୍ ବୋଷ , ଭଗବତୀ ଏବଂ

ଭେଙ୍କଟରାମା ଆୟର ନ୍ୟାୟାଧୀଶବୃନ୍ଦ]

ଭାରତୀୟ ଚୁକ୍ତି ଅଧିନିୟମ (1872ର IX), ଧାରା 222-ଏଜେନ୍ସିର ଚୁକ୍ତି- ଅଧକ୍ଷ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ କ୍ଷତିପୂରଣ ଅଧିକାର-ସୁନାରୂପା କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରିର ଅଗ୍ରଗାମୀ ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ ନିଷେଧ କରୁଥିବା ଅଧିସୂଚନା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛି ।

ଅଧକ୍ଷ ଭାବରେ ଉତ୍ତରଦାତା ଇନ୍ଦୋରରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଫାର୍ମ ମାଧମରେ ସୁନାରୂପା କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଅନେକ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଚୁକ୍ତିନାମା କରିଥିଲେ, ଯିଏ ଉତ୍ତରଦାତା ଙ୍କ ପାଇଁ କମିଶନ ଏଜେଣ୍ଟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏହି କାରବାର ଫଳସ୍ୱରୂପ କ୍ଷତିର କାରଣ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ତୃତୀୟ ପକ୍ଷକୁ କ୍ଷତି ପରିମାଣ ଦେବାକୁ ପଡିଲା କାରଣ ଏଜେଣ୍ଟମାନେ ଉକ୍ତ ଅର୍ଥର ଅସୁଲି ପାଇଁ ଯୋଧପୁରର ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ମକଦ୍ଦମା ଆଣିଥିଲେ, ଯେଉଁଠାରେ ଉତ୍ତରଦାତା ରହୁଥିଲେ । ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ମାରୱାର ସରକାରଙ୍କ 3 ଜୁନ୍, 1943 ତାରିଖର ବିଜ୍ଞପ୍ତିରେ ଥିବା ସେଠାରେ ପ୍ରଚଳିତ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ, ସୁନାରୂପାରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଅଗ୍ରଗାମୀ ବ୍ୟବସାୟ ଚୁକ୍ତିନାମା ଯେଉଁଥିରେ ବିତରଣ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖ 12 ଦିନ ଅତିକ୍ରମ କରିଥିଲା ତାହା ବେଆଇନ ଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ଏହି କାରବାର ଆଧାରରେ ଏକ ମକଦ୍ଦମା ପୋଷଣୀୟ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଗଲା ଯେ, ଏହି ମକଦ୍ଦମା ପ୍ରକୃତରେ ସୁନାରୁପା ର କ୍ରୟ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ ଯାହା ଅଧିସୂଚନାର ନିଷେଧାଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଆସିଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧକ୍ଷଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରିବା ଦ୍ୱାରା ଅଧକ୍ଷଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଳନ କରିବାରେ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କୁ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତି ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରାଯାଇଥିଲା । ଏହିପରି କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବାର ଅଧିକାର ଭାରତୀୟ ଚୁକ୍ତି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 222 ରେ ଥିବା ବୈଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ତରଫରୁ ବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଦେୟ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା କାରଣ ସମସ୍ତ

1954
କିଶନ ଲାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
ବନାମ
ଭାନୱାର ଲାଲ
ନ୍ୟାୟଧିଶ ମୁଖାର୍ଜୀଆ

କାରବାର ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଦେୟ ମାରୱାର ବାହାରେ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା ମାମଲା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇନଥିଲା ।

ଦେୱାନୀ ଅପିଲ ଅଧିକାରିତା :ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 88/1953 ।

ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 132 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଡି. ବି. ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ (ଇଜଲାସ୍-ଇ-ଖାସ୍) ସଂଖ୍ୟା 6/1950ରେ ଯୋଧପୁରସ୍ଥିତ ରାଜସ୍ଥାନ ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନ୍ୟାୟାଳୟର 11 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 1951ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଚାର ଏବଂ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ *ଏଚ୍. ଜେ.ଉମ୍ରିଗର, ନାରାୟଣ ଆଣ୍ଡଲେ ଏବଂ ରାଜିନ୍ଦର ନାରାୟଣ* ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ *ରାଧେ ଲାଲ ଅଗ୍ରୱାଲ ଏବଂ ବି. ପି. ମହେଶ୍ୱରୀ* ।

1954 ମେ 12ରେ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ନ୍ୟାୟାଧିଶ ମୁଖାର୍ଜୀଆଙ୍କ ଦ୍ୱାରା - ଏହି ଆବେଦନ ବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 132 (1) ଅନୁଯାୟୀ ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଏକ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଉପରେ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଆଗତ ହୋଇଛି, ଏହି ଆଧାରରେ ଯେ ଏହି ମାମଲା ସମ୍ବିଧାନର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଇନର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ନ ଜଡିତ । ମାମଲାର ଯୋଗ୍ୟତା ଉପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଧାର ଉପରେ ଅନୁରୋଧ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀ ଏକ ଆବେଦନ ମଧ୍ୟ ଦାଖଲ କରିଛନ୍ତି ।

ଏହି ମକଦ୍ଦମା, ଯେଉଁଥିରୁ ଏହି ଆବେଦନଟି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି, ତାହା ଆବେଦନକାରୀମାନେ ବାଦୀ ଭାବରେ 16 ଅଗଷ୍ଟ, 1946 ରେ, ରାଜସ୍ଥାନର ଯୋଧପୁରର ଜିଲ୍ଲା ନ୍ୟାୟାଳୟ ।ରେ ପ୍ରତିବାଦୀ-ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଗତ କରିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ସେମାନେ ସୁଧ ଏବଂ ଖର୍ଚ୍ଚ ସହିତ 10, 342 ଅଣା ଆଦାୟ କରିବାକୁ ଦାବି କରିଥିଲେ । ବାଦୀମାନେ ସମସ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସମୟରେ ଇନ୍ଦୋର ଏବଂ ଯୋଧପୁରରେ ଯଥାକ୍ରମେ "କନମଲ କିଶନମଲ" ଏବଂ "କନମଲ ସୁରଜମଲ" ନାମରେ ଏବଂ ଶୈଳୀରେ କମିଶନ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ମାମଲା ହେଉଛି ଯେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର, ୧୯୪୫ ମଧ୍ୟରେ, ପ୍ରତିବାଦୀ ଇନ୍ଦୋରରେ ବାଦୀଙ୍କ ଫାର୍ମ ମାଧ୍ୟମରେ ସୁନାରୁପାର କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଅନେକ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଚୁକ୍ତିନାମା କରିଥିଲେ । ଏହି କାରବାରଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି କାରବାରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏରୁ ମିଳିଥିବା 103 ଅଣା ଟଙ୍କାର ଏକ ଛୋଟ ଲାଭାଂଶ

ବ୍ୟତୀତ, ଅବଶିଷ୍ଟ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି କ୍ଷତିରେ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ମୋଟ କ୍ଷତିର ପରିମାଣ 21,423-1-6 ହୋଇଥିଲା । ବାଦପତ୍ରରେ ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ଏହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିମାଣ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବାଦୀମାନେ ଇନ୍ଦୋରରେ ତୃତୀୟ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବାଦୀମାନେ ମୋଟ 11,457-8-0 ଟଙ୍କା ପାଇଥିଲେ, ଯାହା ପ୍ରତିବାଦୀ ସମୟ ସମୟରେ ଏହି କ୍ଷତିଗୁଡିକ ପାଇଁ ଯୋଧପୁରରେ ବାଦୀଙ୍କ ଫାର୍ମକୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ବାଦୀମାନେ 9,861ଟଙ୍କା ଅବଶେଷ ପାଇବାର ହକଦାର ଥିଲେ ଯାହା ସୁଧ ସହିତ 10, 342 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଥିଲା ଅର୍ଜିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଦାବି ।

ଏହି ମକଦ୍ଦମାଟି ଜିଲ୍ଲା ନ୍ୟାୟାଳୟରୁ ଯୋଧପୁରସ୍ଥିତ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ପ୍ରମୁଖ୍ୟ ଭାଗକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରତିବାଦୀ 1947 ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର 27 ତାରିଖରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ତାଙ୍କର ଲିଖିତ ବିବୃତି ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବାଦୀଙ୍କ ଦାବିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ ସହିତ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ମକଦ୍ଦମାରେ କରାଯାଇଥିଲା କାରବାରଗୁଡ଼ିକ ବାଜି ଚୁକ୍ତିନାମା ଭାବରେ ପରିଗଣିତ ଏବଂ ମାରୱାରରେ ପ୍ରଚଳିତ ଆଇନ ଅନୁସାରେ, ମାରୱାର ସରକାରଙ୍କ 3 ଜୁନ୍, 1943 ତାରିଖର ବିଜ୍ଞପ୍ତିରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବା ସୁନାରୁପାରେ ସମସ୍ତ ଅଗ୍ରଗାମୀ ବ୍ୟବସାୟ ଚୁକ୍ତିନାମା, ଯେଉଁଥିରେ ବିତରଣ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖ 12 ଦିନ ଅତିକ୍ରମ କରିଥିଲା, ତାହା ବେଆଇନ ଥିଲା ଏବଂ ଫୌଜଦାରୀ ଅପରାଧ ଭାବରେ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଥିଲା । ତେଣୁ ଏହି କାରବାର ଆଧାରରେ କୌଣସି ମାମଲା ଅନୁରକ୍ଷଣୀୟଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା ।

ଏହି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଅନେକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସଂଖ୍ୟା 5 ଏହିପରି ଥିଲା :

"ମକଦ୍ଦମାରେ ବିବାଦରେ ଥିବା କାରବାର ବେଆଇନ ଏବଂ ଏହି କାରବାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମକଦ୍ଦମା ଜୁନ୍ 3,1943 ତାରିଖର ଅଧିସୂଚନା କାରଣରୁ ପୋଷଣୀୟ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ କି ?”

ପ୍ରମୁଖ ଭାଗରେ ରହିଥିବା ଯୋଧପୁର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଜଣେ ଏକମାତ୍ର ବିଚାରପତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ମାମଲାଟି ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ମାମଲାଟି କେବଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସଂଖ୍ୟା 5 ଉପରେ ଶୁଣାଣି

1954

କିଶନ ଲାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ ଭାନୱାର ଲାଲ

ନ୍ୟାୟଧିଶ ମୁଖାର୍ଜୀଆ

କରାଯାଇଥିଲା ଯାହାକୁ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇଥିଲା ଯେ, ଯେହେତୁ ବାଦୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେଉଁ ଚୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ମକଦ୍ଦମା ଜଡିତ ଥିଲା ସେଗୁଡ଼ିକ 12 ଦିନରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଧରି ଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରୋକ୍ତ ଉଲ୍ଲେଖିତ ବିଜ୍ଞପ୍ତିର ନିଷେଧ ମଧ୍ୟରେ ଆସିଥିଲା ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଧାରିତ ମକଦ୍ଦମା ଆଇନଗତ ଭାବରେ ବଜାୟ ରଖାଯାଇ ନଥିଲା । ରାୟ ଦର୍ଶାଉଛି ଯେ ବାଦୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଏକ ଯୁକ୍ତି ଉଠାଯାଇଥିଲା ଯେ ଅଧିସୂଚନା କେବଳ ମାରୱାରରେ ହୋଇଥିବା ଚୁକ୍ତି କିମ୍ବା ସେହି ସ୍ଥାନରେ ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା, ଏବଂ ଯେହେତୁ ମକଦ୍ଦମାରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଚୁକ୍ତିନାମା ଇନ୍ଦୋରରେ ଆଗତ କରାଯାଇଥିଲା, ତେଣୁ ସେମାନେ ଅଧିସୂଚନା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇପାରିବେ ନାହିଁ । ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ବିଜ୍ଞ ବିଚାର କରୁଥିବା ବିଚାରପତି ଦ୍ୱୈତ ଆଧାରରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମତଃ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେହେତୁ ମକଦ୍ଦମାଟି ପ୍ରକୃତରେ ଯୋଧପୁର ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆଗତ କରାଯାଇଥିଲା, ତେଣୁ ବାଦୀମାନେ ଅଧିସୂଚନାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାରୁ ଏଡାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ଏବଂ ଯୋଧପୁର ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଜ ଆଇନର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଆଶ୍ୱସ୍ତି ଦେଇପାରିବେ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କାରଣ ଥିଲା ଦେୱାନୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ଧାରା 13 ଉପରେ ଆଧାରିତ ଏବଂ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦି ବାଦୀମାନେ ଇନ୍ଦୋର ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏହି କାରବାର ଆଧାରରେ ଏକ ଡିକ୍ରି ପାଇପାରିବେ ଏବଂ ଯୋଧପୁର ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ରାୟ ପରି ଏହାକୁ ଲାଗୁ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତେବେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବ୍ୟକ୍ତି ମାରୱାର ଦେୱାନୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ଧାରା 13 ଅନୁଯାୟୀ ଏପରି ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ଯଥାର୍ଥ ହେବ, କାରଣ ଏପରି ରାୟ ମାରୱାରରେ ବଳବତ୍ତର ଆଇନର ଉଲ୍ଲଂଘନ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି, 2 ମାର୍ଚ୍ଚ, ରେ ଦେଇଥିବା ତାଙ୍କ ରାୟ ଦ୍ୱାରା, ବାଦୀଙ୍କ ମକଦ୍ଦମାକୁ ଖାରଜ କରିଦେଲେ ।

ଏହା ପରେ ବାଦୀମାନେ ଏହି ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୋଧପୁର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଅପିଲୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠରେ ଏକ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ନୱଲ କିଶୋର ଏବଂ କନୱର ଅମର ସିଂହ ନ୍ୟାୟାଧୀଶଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ଏକ ଦୁଇଜଣିଆ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି କରାଯାଇଥିଲା । ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନେ ବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ଆଇନଗତ ସ୍ଥିତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମାଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ସେତେବେଳେ ବାତିଲ ହୋଇପାରିବ ଯଦି ସେଗୁଡ଼ିକ ମାରୱାରରେ ଆଗତ ହୋଇଥାଏ କିମ୍ବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା ଆଂଶିକ ଭାବରେ ମାରୱାରରେ

1954
କିଶନ ଲାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ ଭାନୱାର ଲାଲ
ନ୍ୟାୟଧିଶ ମୁଖାର୍ଜୀଆ

କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଥାଏ । ସ୍ୱୀକାରଯୋଗ୍ୟ ଯେ ସେଗୁଡ଼ିକ ମାରୱାର ବାହାରେ ଇନ୍ଦୋରରେ ଆଗତ ହୋଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନେ ମତ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କିଛି ଦେୟ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମାରୱାରରେ ଏହି ଚୁକ୍ତିନାମାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା, ଏହା ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଏହା ଚୁକ୍ତିର ଏକ ଅବଧି ଥିଲା ଯାହା ମାରୱାରରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା।ବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଆଉ ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଯାଇଥିଲା ଯେ, 3 ଜୁନ୍, 1943ର ବିଜ୍ଞପ୍ତି, 30 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 1946 ରେ ସମୟ ଅତିକ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ନିଜେ ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥିଲା, ତେଣୁ ଏହା ପରେ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ବାଦୀଙ୍କ ଡିକ୍ରି ପାଇବାରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନଥିଲା, ଯାହାକୁ ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନେ ଏହି ଆଧାରରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ ଯେ ଯେହେତୁ ଚୁକ୍ତିନାମାଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱୟଂ ବେଆଇନ ଥିଲା, ଯେତେବେଳେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଗତ କରାଯାଇଥିଲା, ବିଜ୍ଞପ୍ତିର ପ୍ରାବଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିବା କାରଣରୁ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିବାରୁ ବେଆଇନ ଚୁକ୍ତିନାମାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଇନଗତ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଫଳସ୍ୱରୂପ 24 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 1948 ର ରାୟ ଦ୍ୱାରା, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଅପିଲୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ଏହା ପରେ ବାଦୀମାନେ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ଯୋଧପୁର ରାଜ୍ୟର ଇଜଲାସ-ଇ-ଖାସରେ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ, କାରଣ ଏହା ସେତେବେଳେ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା । ଯୋଧପୁର ରାଜ୍ୟର ଇଜଲାସ-ଇ-ଖାସ ସମ୍ମୁଖରେ ବାଦୀଙ୍କ ଆବେଦନ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବା ବେଳେ, ରାଜସ୍ଥାନର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟର ଏକୀକରଣ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ 7 ଏପ୍ରିଲ, 1949 ରେ ରାଜସ୍ଥାନ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା। ରାଜସ୍ଥାନର ରାଜପ୍ରମୁଖଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 21 ଜୁନ୍, 1949 ରେ ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅଧ୍ୟାଦେଶ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତା'ପରେ 29 ଅଗଷ୍ଟରେ ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । 'ରାଜସ୍ଥାନ ଅପିଲ୍ ଏବଂ ଆବେଦନ(ସମାପନ) ଅଧ୍ୟାଦେଶ, 1949' ନାମରେ ଜଣାଶୁଣା ଅନ୍ୟ ଏକ ଅଧ୍ୟାଦେଶ, ଧାରା 4 ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମାକାରୀ ରାଜ୍ୟର ଇଜଲାସ-ଇ-ଖାସ ସମ୍ମୁଖରେ ବିଚାରାଧୀନ ଆବେଦନ ଯଦି ନ୍ୟାୟିକ ମାମଲା ସହିତ ଜଡିତ, ତେବେ ତାହା ରାଜପ୍ରମୁଖଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଶୁଣାଣି କରାଯିବ । ଏହି ଧାରା 1950 ମସିହା ଜାନୁଆରୀ 24 ତାରିଖର ଏକ ସଂଶୋଧନକାରୀ ଅଧ୍ୟାଦେଶ ଦ୍ୱାରା ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ସମସ୍ତ ବିଚାରାଧୀନ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ଶୁଣାଣି ଏବଂ ଫଏସଲା 1949ର ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ

1954
କିଶନ ଲାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
ବନାମ
ଭାନୱାର ଲାଲ
ନ୍ୟାୟଧିଶ
ମୁଖାର୍ଜୀଆ

ଅଧ୍ୟାଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଦ୍ୱାରା କରାଯିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ବାଦୀଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ସମାଧାନ ପାଇଁ ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାଦୀମାନେ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 132 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ପାଇଥିଲେ ଏବଂ ଏହିପରି ମାମଲା ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଆସିଛି ।

ଏହି ଆବେଦନରେ ଜଡିତ ଏକମାତ୍ର ସାମ୍ବିଧାନିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଉଛି କି ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 374 (4) ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷିତ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଶୁଣାଣି ଏବଂ ଫଏସଲା କରାଯିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଆବେଦନକୁ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରାଯିବା ଉଚିତ କି ନାହିଁ । ଆମେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛୁ ଏବଂ ଆବେଦନର ସମର୍ଥନରେ ମାମଲାର ଯୋଗ୍ୟତା ସହିତ ଜଡିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଧାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିଛୁ, ଏହି ସାମ୍ବିଧାନିକ ପ୍ରସଙ୍ଗର କେବଳ ଏକ ଶିକ୍ଷାଗତ ଗୁରୁତ୍ୱ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ ଏବଂ ଏହା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଗଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆମେ ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଅଗ୍ରସର ହେବୁ ଯାହା ଉପରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତିର ଯଥାର୍ଥତା ଉପରେ ଆକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି ।

ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନେ ଏହି ମତ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ଏବଂ ଆମକୁ ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଠିକ୍ ମନେ ହେଉଛି ଯେ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସଂଖ୍ୟା 5 କୁ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଇନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଭାବରେ ବିଚାର କରିବାରେ ଠିକ୍ ନଥିଲେ ଯେଉଁଠାରେ ତଥ୍ୟର କୌଣସି ତଦନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ନଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରତିବାଦୀ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ ବିବୃତିରେ ଚୁକ୍ତିନାମାର ଅବୈଧତା ଦାବି ଉଠାଇବା ସମୟରେ, କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅଭିଯୋଗ କରିନଥିଲେ ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମାଗୁଡ଼ିକ ମାରୱାରରେ କରାଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା ସେଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଥିଲା । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ବାଦୀମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିଥିଲେ ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମାଗୁଡ଼ିକ ଇନ୍ଦୋରରେ କରାଯାଇଥିଲା । ଯୋଧପୁର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଅପିଲୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଯେଉଁ ତଥ୍ୟରୁ ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷ ବାହାର କରିଛନ୍ତି ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମାଗୁଡ଼ିକ, ଆଂଶିକ ଭାବେ ଅନ୍ତତଃ, ମାରୱାରରେ ସମ୍ପାଦିତକରାଯିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଥିଲା, ତାହା ହେଉଛି ଯେ କାରବାରରୁ ହେଉଥିବା

କ୍ଷତି ପାଇଁ କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦେୟ ପ୍ରତିବାଦୀ ଦ୍ୱାରା ମାରୱାରରେ ବାଦୀଙ୍କ ଫାର୍ମକୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦର୍ଶାଇଥିବା ପରି, ଏହା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ ଯେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ମୂଳ ଚୁକ୍ତିନାମାର ଏକ ଅଂଶ ଥିଲା ଯେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ମାରୱାରରେ ହେବାର ଥିଲା । ସମ୍ଭବତଃ ସୁବିଧା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଇନ୍ଦୋର ଫାର୍ମର ସ୍ପଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଦେୟ ଦିଆଯାଇଥାଇପାରେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ଯଦି ଆଇନର ସାଧାରଣ ନୀତି ହେଉଛି ଯେ ଋଣଗ୍ରହୀତାକୁ ଋଣଦାତାଙ୍କୁ ଖୋଜିବାକୁ ପଡିବ, ଯେହେତୁ ପ୍ରତିବାଦୀ ବ୍ୟବସାୟରେ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତି ଯୋଗୁଁ ଏଠାରେ ଋଣଗ୍ରହୀତାଙ୍କ ଭାବରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଇନ୍ଦୋରରେ ବାଦୀଙ୍କୁ ଖୋଜିବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ବାଦୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ଯୋଧପୁରରେ ଖୋଜିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଆହୁରି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଏହି ମକଦ୍ଦମାଟି ଯୋଧପୁରରେ କେବଳ ଏହି ଅଭିଯୋଗ ଉପରେ ଆଗତ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ପ୍ରତିବାଦୀ ଏହାର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ମଧ୍ୟରେ ରହୁଥିଲେ । ଅଭିଯୋଗ ପତ୍ରରେ ଏପରି କୌଣସି ଦୃଢୋକ୍ତି ନଥିଲା ଯେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର କାରଣର କୌଣସି ଅଂଶ ଏହାର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ମଧ୍ୟରେ ଉଭା ହୋଇଥିଲା ।

ଏହି ସମସ୍ତ ଆଧାରରେ ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ମତ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା କିମ୍ବା ଯଦି ସେମାନେ ଭାବୁଥିଲେ ଯେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସଂଖ୍ୟା 5 ତଥ୍ୟଗତ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ବ୍ୟାପକ ଥିଲା, ତେବେ ସେମାନେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସୁଯୋଗ ଦେବା ଉଚିତ ଥିଲା ଯାହା ଦ୍ୱାରା ମାରୱାରରେ ଚୁକ୍ତିନାମା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କିମ୍ବା ଆଂଶିକ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ କି ନାହିଁ ତାହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇପାରିବ । ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନେ ନିଜେ ଏହି ମାମଲାକୁ ପୁନଃପ୍ରେରଣରେ ପଠାଇବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲେ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପ୍ରମାଣ ଯୋଡା ଯାଇପାରିବ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ ନାହିଁ କାରଣ ସେମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମାଗୁଡ଼ିକ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଦ୍ୱାରା ଆଗତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ସ୍ଥିର ହୋଇନଥିଲା, ଏହା ବୁଝାପଡୁଥିଲା ଯେ ବ୍ୟବସାୟ ବଜାରର ପ୍ରଥା ଏବଂ ଚଳଣି ଅନୁଯାୟୀ ପରିଚାଳିତ ହେବ ।

ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନେ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉଠାଯାଇଥିବା ଘରୋଇ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଆଇନର ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଅଧିକ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ, ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ମାରୱାର

1954
କିଶନ ଲାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
ବନାମ
ଭାନୱାର ଲାଲ
ନ୍ୟାୟଧିଶ ମୁଖାର୍ଜୀଆ

ବାହାରେ ଚୁକ୍ତିନାମା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା, ତଥାପି ମାରୱାର ନ୍ୟାୟାଳୟ ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ଉଚିତ କାରଣ ଏହା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ବେଆଇନ ଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନର ଆଇନରେ ମକଦ୍ଦମା ଆଗତ ହୋଇଥିଲା ।

ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦି ଚୁକ୍ତିନାମା ସେହି ସ୍ଥାନର ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ଯେଉଁଠାରେ ଏହା ତିଆରି ହୋଇଥିଲା କିମ୍ବା ଯେଉଁଠାରେ ଏହା ସମ୍ପାଦିତ ହେବାକୁ ଥିଲା, ତେବେ ଏହାକୁ ଯୋଧପୁରରେ ଅପ୍ରବର୍ତ୍ତନକ୍ଷମ କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କାରଣ ଏହା ସାର୍ବଜନୀନ ନୀତିର ବିରୋଧୀ କରିଥିଲା କାରଣ ବିଜ୍ଞପ୍ତିରେ ନିଷେଧ ଏହାର ସ୍ୱଭାବରେ ସାଧାରଣ ନୁହେଁ ଏବଂ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଥିବା ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ ନୈତିକତା କିମ୍ବା ସାର୍ବଜନୀନ ନୀତିର କୌଣସି ମୌଳିକ ଧାରଣାର ବିରୁଦ୍ଧ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେବେ ଏସବୁ କହିବା ପରେ, ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନେ ଏହି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମକଦ୍ଦମାକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ଯେ ଯଦିଓ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା କ୍ରୟ ମାରୱାର ବାହାରେ ହୋଇଥାଇପାରେ ତଥାପି ଅଧିସୂଚନା କେବଳ ବିକ୍ରୟ ଏବଂ କ୍ରୟ ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିନଥାଏ ବରଂ ଏପରି କାରବାର ସହିତ ଜଡିତ ଏଜେନ୍ସିର ଚୁକ୍ତିନାମାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ । ସେତେବେଳେ କୁହାଯାଏ ଯେ ଅଦତ୍ ମାମଲାରେ, ମୁଖ୍ୟତଃ ଲାଭ ପ୍ରଦାନର ସ୍ଥାନ ହେଉଛି ସେହି ସ୍ଥାନ ଯେଉଁଠାରେ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ବାସିନ୍ଦା ରୁହନ୍ତି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ବାଦୀମାନେ ନିଜକୁ ପକ୍କି ଆଦତିଆ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରିଥିଲେ । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଏଜେନ୍ସି ଚୁକ୍ତିନାମା ଅଧିସୂଚନା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେବ କାରଣ ଏହା ଯୋଧପୁରରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହେବାର ଥିଲା ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରତିବାଦୀ ରୁହନ୍ତି । ଆମେ ଭାବୁନାହୁଁ ଯେ ଏହି ମାମଲାରେ ବିଜ୍ଞ ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ଥିଲା କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଯୁକ୍ତିକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ।

1943 ମସିହା ଜୁନ୍ 3 ତାରିଖର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା, ମାରୱାରରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଭାରତ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ନିୟମାବଳୀରେ ନିୟମ ସଂଖ୍ୟା 90 (c) ନାମକ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ ନିୟମ ଯୋଡା ଯାଇଥିଲା । ନିୟମ 90 (c)ର ଉପ-ନିୟମ (2) ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ସୁନାରୂପାର ବିତରଣରେ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଚୁକ୍ତି କିମ୍ବା ବିକଳ୍ପରେ ଆଗତ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଉପ-ନିୟମ (1) ରେ "ଅଗ୍ରଗାମୀ ଚୁକ୍ତି" କୁ 'ଭବିଷ୍ୟତରେ ସୁନାର ବିତରଣ ପାଇଁ ଏକ ଚୁକ୍ତି, ଏପରି ତାରିଖ ଚୁକ୍ତି ତାରିଖରୁ

12 ଦିନ ପରେ' ବୋଲି ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇଥିଲା; ଏବଂ ଏକ "ଚୁକ୍ତି" କୁ 'ମାରୱାରରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା ଆଂଶିକ ଭାବରେ ସୁନାର ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା କ୍ରୟ ସହିତ ଜଡିତ ଏକ ଚୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା କରାଯିବ କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ' ବୋଲି ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନର ମକଦ୍ଦମା ପ୍ରକୃତରେ ଏହି ବିଜ୍ଞପ୍ତିର ନିଷେଧ ମଧ୍ୟରେ ଆସୁଥିବା ସୁନାରୂପାର କ୍ରୟ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ଚୁକ୍ତିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ । ଏହା ଜଣେ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଳନ କରିବାରେ ଏଜେଣ୍ଟ ଯେଉଁ କ୍ଷତି ସହିଥିଲେ, ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି କରୁଥିବା ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ଏକ ମକଦ୍ଦମା । ଏପରି କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବାର ଅଧିକାର ଭାରତୀୟ ଚୁକ୍ତି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 222 ରେ ଥିବା ସାମ୍ବିଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ, ଯାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ରହିଛି :

"ଜଣେ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତିଦାତା ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଏପରି ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟର ପରିଣାମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।"

ଏଠାରେ ବାଦୀମାନେ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷମତା ବ୍ୟବହାର କରିତୃତୀୟ ପକ୍ଷକୁ କାରବାରରୁ ହେଉଥିବା କ୍ଷତିର ଭରଣା କରିଥିଲେ । ଯଦି ଆମେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଯେ, ପ୍ରକୃତରେ ଆମକୁ ବାସ୍ତବ ଭାବରେ, ଏହି ସମସ୍ତ କାରବାର ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଦେୟ ମାରୱାଡ଼ ବାହାରେ କରାଯାଇଥିଲା, ତେବେ ଏହି ଦେୟ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା । ଏହା ହେଉଛି ଆଇନଗତ ଅଧିକାର ଯାହା ଏଜେନ୍ସିର ଚୁକ୍ତିନାମାରୁ ପ୍ରବାହିତ ହୁଏ ଯାହାକୁ ବାଦୀ A ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲାଗୁ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଏବଂ ଯୋଧପୁର ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ମକଦ୍ଦମା ଆଗତ କରାଯାଇଛି କାରଣ ପ୍ରତିବାଦୀ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରନ୍ତି । ପକ୍କି ଅଦତ୍ ମାମଲାରେ ଦେୟ ସ୍ଥାନ ସାଧାରଣତଃ କେଉଁଠାରେ ଅଂଶୀଦାର ବାସ କରନ୍ତି ତାହା ଆମର ବର୍ତ୍ତମାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ । ସୁନାରୂପାର ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା କ୍ରୟ ପାଇଁ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା ସିଧାସଳଖ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଇପାରେ । ଯେକୌଣସି ମାମଲାରେ ଯଦି ଏପରି ଚୁକ୍ତି ମାରୱାରରେ ହୋଇନଥାଏ, କିମ୍ବା ଏହାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା ଆଂଶିକ ଭାବରେ ମାରୱାରରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇନଥାଏ, ତେବେ ଏହା ଅଧିସୂଚନା ବାହାରେ ରହିବ

1954
କିଶନ ଲାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
ବନାମ
ଭାନୱାର ଲାଲ
ନ୍ୟାୟଧିଶ ମୁଖାର୍ଜୀଆ

ଏବଂ ଏହାକୁ ବେଆଇନ ବୋଲି ଧରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତିରେ ତ୍ରୁଟି ଏହି ସତ୍ୟରେ ନିହିତ ଯେ ଅଧକ୍ଷ ଏବଂ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚୁକ୍ତି, ଯାହା କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ଚୁକ୍ତିନାମାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଧକ, କେବଳ ଏହି ଆଧାରରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତିର ବିରୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ ଆସୁଛି ଯେ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ୱାରା ଅଧକ୍ଷଙ୍କୁ କାରବାରର ଲାଭର ଦେୟ ଅଧକ୍ଷ ବାସ କରୁଥିବା ସ୍ଥାନରେ କରାଯାଇପାରିବ କିମ୍ବା ଦାବି କରାଯାଇପାରିବ । ଆମ ମତରେ କ୍ଷତିପୂରଣର ଅଧିକାର, ଯାହା ଏଜେନ୍ସିର ଚୁକ୍ତିନାମାର ଏକ ଘଟଣା, ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଆଦୌ ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ ନାହିଁ ଏବଂ ଏହା ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସୁନାରୂପାର କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟର ଏକ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଚୁକ୍ତିନାମାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଧକ ଅଟେ ଯାହାକୁ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ନିଷିଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଛି । ତେଣୁ ଆମେ ଧରିନେଇଛୁ ଯେ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ବାଦୀଙ୍କ ମକଦ୍ଦମାକୁ ଖାରଜ କରିବାରେ ଠିକ୍ ନଥିଲେ କାରଣ ଯେଉଁ ଚୁକ୍ତିନାମା ଉପରେ ମକଦ୍ଦମା ଆଧାରିତ ଥିଲା ତାହା ଅଧିସୂଚନାର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରୁଥିବାରୁ ବେଆଇନ ଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଆମେ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ରାୟକୁ ଖାରଜ କରି ମାମଲାକୁ ଯୋଧପୁରର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଫେରାଇ ଦେଉଛୁ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ଯେପରି ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ତାହା ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେବା ପରେ ମକଦ୍ଦମାରେ ଉଠାଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ବିଚାର କରାଯାଇପାରିବ । ବାଦୀ ଆବେଦନକାରୀମାନେ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବେ । ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଫଳାଫଳର ଅନୁପାଳନ କରିବ ।

ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଆଦେଶ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ
ଅନୁବାଦକ
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।